

Posudek na rigorózní práci

„Změny ve struktuře osobnosti odsouzených po absolvování terapeutického působení ve specializovaném oddělení ve Věznici Mírov“,

kterou předkládá

Mgr. Arnošt Brauner

Práce navazuje na diplomovou práci „Struktura osobnosti odsouzených, zařazených na psychopatické oddělení“, jež porovnávala osobnostní rysy ve skupině odsouzených žádajících o zařazení do specializovaných oddělení. V rigorózní práci chce autor systematictěji studovat postupy, formy a metody zacházení s odsouzenými se specifickou poruchou osobnosti.

První kapitola s názvem “Teorie delikvence a etiopatogeneze poruch” přináší přehled různých kriminologických přístupů a klasifikací zvolené problematiky. Jde o nejrůznější příčiny a souvislosti delikvence. Poněkud chybí systematizované uvedení současného pojetí pojmu psychopatie a jeho vymezení vůči pojmům porucha osobnosti, porucha chování, disociální porucha osobnosti, sociopatie, i odlišení jednotlivých poruch osobnosti.

Další kapitola se zabývá možnostmi intervence a terapeutickými postupy u poruch osobnosti. Přináší důležité terapeutické poznatky k jednotlivým poruchám. Následuje krátká kapitola o historii zavádění specializovaného zacházení, na niž navazují kapitoly o humanizačních snahách ve vězeňství v našich podmínkách a o transformaci vězeňství po roce 1989, které přinášejí jasný přehled o vývoji této oblasti. Následuje kapitola specificky zaměřená na zavádění specializovaných forem zacházení s odsouzenými, která se zabývá důvody pro prosazování tohoto trendu, jeho počátky, cíli, ale také úskalími a obtížemi v tomto procesu. Autor poukazuje na důležité praktické komplikace tohoto procesu a uvádí některé možnosti, jak se s bariérami vypořádat. Následující kapitola se věnuje již přímo specializovanému oddělení pro odsouzené s poruchami osobnosti Věznice Mírov, kde také probíhal výzkum. Autor sevěřeně popisuje vývoj oddělení a aktivity, jež nabízí těm, kdo do něj přicházejí. Zmiňuje důležitý moment, jímž jsou kritéria výběru do oddělení. Pozorně podchycuje odlišné podmínky, jež jsou rozšířeny ve vězeňství – určité důrazy, s nimiž je třeba se vyrovnat po přestupu na zmíněné specializované oddělení či po výstupu z něj. Např. přesun důrazu z totální vnější kontroly na iniciativu v komunitě, reciprocitu, důvěru.

Celá teoretická část poskytuje solidní východisko pro výzkumné kapitoly. Místy by k lepší přehlednosti a čtivosti přispěla zřetelnější struktura a členění, např. i grafické zvýraznění.

V rámci výzkumného projektu chce autor zjistit, zda pobyt a program v rámci výkonu trestu odnětí svobody na specializovaném oddělení vedl ke změnám v úrovni posuzovaných osobnostních rysů. V průběhu výzkumu autor získává od respondentů anamnestická data, orientačně hodnotí mentální úroveň testem „Názorových řad“ a zjišťuje osobnostní vlastnosti prostřednictvím dotazníku CAQ. Vzorek tvoří 30 odsouzených, kteří absolvovali terapeutický program v rámci specializovaného oddělení v rozsahu 4 let. Autor realizuje vstupní a kontrolní vyšetření prostřednictvím stejných nástrojů, porovnává jejich výsledky. Výsledky anamnestického dotazníku přidává do charakteristiky vzorku. Bohatě je ilustruje grafy a tabulkami, v nichž jsou však informace zdvojené. Další výstupy prezentuje stručně, kompletní tabulky jsou uvedeny v přílohách. I tam by bylo vhodné signifikantní výsledky zvýraznit. V diskusi autor bohatě komentuje a uvádí do souvislostí zjištěné skutečnosti – změny v měřených vlastnostech. Nachází četné změny v úrovních rysů měřených metodou CAQ. Uvádí i vlastní pozorování a další postřehy, kterými prezentovaná zjištění zajímavě ilustruje a komentuje.

Výzkumná část má adekvátní strukturu. Zjištěné výsledky jsou jistě zajímavé, autor je uvádí v širokém kontextu, dodává doporučení do budoucnosti. Seznam relevantních odborných pramenů by bylo možné doplnit ještě např. o tituly autorů R. Hareho, H. Cleckleyho. Cenný je v neposlední řadě autorův pohled podložený mnohaletou zkušeností z různých profesních pozic v oblasti vězeňství.

Otázka pro rozpravu nad prací: Jakým směrem by se dle autora měla dále rozvíjet specializovaná oddělení pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování (či event. konkrétně oddělení ve Věznici Mírov)?

Autor Mgr. Arnošt Brauner předložil práci, která **splňuje požadavky** kladené na rigorózní práci. Doporučuji, aby se stala předmětem obhajoby na katedře psychologie UK FF v Praze.

Praha 26. 10. 2010

PhDr. Hedvika Boukalová, Ph.D.